ՔՍԱՆՈՒԵՐԿՈՒՇԱԲԱԹ—ՏԱՐԻ—ԹԻՎ—1447—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ—11—ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ—1873

ԳԱՅՄԱՆ

Տարեկանը Կ. Պոլսոյ համար 180 գր.
» Գաւառաց » 190 գր.
Վեցամսեայ Կ. Պոլսոյ » 90 գր.
» Գաւառաց » 50 գր.
Իւրաքանչիւր թերթի գին 30 փարա
Յանձնարարութեան արդէն մէկ անգամի համար 3 դուրուշ, երկու անգամի համար 2 դուրուշ, աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կրնայ։

ԱԱԹԱ

ԼՐԱԳԻՐ

ԳԱՅՄԱՆ

Դուրս գացած լրագրաց համար ուղարկուած թղթակցութիւնքը խմբագրութեան վրայ։

Լրագրոյս վերաբերեալ, նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագրիս—Ցարէնեան պիտի ուղղուի, կամ Պարոն, Զինիլի խան, Մասիսի գրասենեակը։

Հեղինակաց ծանօթքը չվերադարձուած ձեռագրաց չընդունուիր։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՊՕԼԻՍ 11 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Եւրոպայոյ աշխարհաբաժինն այս օրերս բավականաչափ դէպք ի դէր-սայ ուղղուած է, որ Գաղղէն մարաջնախառ դատաստանը կը տեսնուի։

Ամերիկանապետերը, որ մեծ հաստատ մը կրնայ կազմել, իր տեսակին մէջ նշանաւոր դարձած մ'է, խղճամտութեամբ հանձնարարի դարձ, որ կարգադրութիւնը կը գրէ։ Ափսոս, որ մեր էջերուն անձկութիւնը չենք բնար այս ընդարձակ գործն ամբողջապէս թարգմանել և հետաքրքիր բեմերը ազգին աչքին առ չեւ դնել։ Բայց, եթէ այս չենք կրնար ընել, որոշեցուն անհրաժեշտ է, կրնանք ամբաստանագրին հանուած բավականութիւնն և ամբաստանութեանց խմբագրը հոս գրենք, որով բնեմերցողը կրնայ ընդհանուր գաղափար մ' ունենալ այս մեծ և հետաքրքրաշարժ դատին վրայ, որոյ մէջ 1870ի ոհաւոր եղերասաղին գլխաւոր գերասանները 'ի հրապարակ կուգան, և իւրաքանչիւրին լաւ կամ յուսի հանդամանքները, բարի կամ չար գործերը, մէկուն քաջութիւնը՝ միւսին վատութիւնը, մէկուն յանդգնութիւնը՝ միւսին ապիկարութիւնը, մէկուն հմտութիւնը՝ միւսին տգիտութիւնը, մէկուն անձնուիրութիւնը՝ միւսին անձնասիրութիւնը, մէկուն հայրենասիրութիւնը՝ միւսին վատասիրութիւնն երևան կելնեն։

Գաղէն մարաջնախառին դատաստանութիւնը 1870 օգոստոս 12 էն Կիսիր, որ Ռէնի բանակին ընդհանուր հրամանատար կարգուած երրն թարգմանն է։

Ամենէն առաջ և ընդհանուր կերպիւ կամբատանուի թէ 'ի սկզբան՝ իւր պաշտանակցաց և երկրին վերաբերեալ մեծցնելու ջանք ըրած, և եւրոպէն ալ Նարբոնիան կայսրութիւնն ազատելու և գուցէ դիկտատորութիւն ձեռք բերելու մտադիր եղած է։

Ամբաստանագիրը կը հաստատէ թէ պատերազմին սկիզբէն՝ Ցրօտոր զօրապետին բանակին առջեւ ուղղութեան և օգնութեան թագլամ ֆորպախի ճակատամարտին կորսուելն պատճառ եղած է։

Բանակը Մէցի պարիսպներուն ներքև ամփոփուելէ ետև դէպի Շալոն պիտի քաշուէր։ Այս էր կայսրի հրամանը, որոյէ զի Գաղղիոյ Ներսէսին պալիք պահեստի զօրաց հետ հաղորդակցութիւն ունենար Ռէնի բանակը։ Փոխանակ այս հրամանն անկատարեալ կատարելու, Գաղղէն բանակին ընթացքը թուղթով ոնօրէնութեամբ կընէ, և թշնամուն գերութիւն կաւուսոյ յուսալ անելու և սարահարթիները գրաւելու։

Օգոստոս 16ի ճակատամարտէն ետև, երբոր Էմէնի և Գրիէի ճանբարները դեռ բաց էին, Գաղէն մարաջնախառ իւր ընթացքը կը դադրեցնէ և Մէցէ կը դառնայ զարաբ սոսնարդ. պատճառանոք։ 17 ին իրիկունը Մանեան հրամանատարը կայսրի կը գրէ ընելու թէ ետ քաշուելու հրամանը կատարելու դիտաւորութեան մէջ է։ Հետևեալ օրը նորէն ետ քաշուելու շարժում մը կը պատրաստէ, բայց անօգուտ անելը պատերազմի կը բռնաբարի, որովհետև արդէն որոշեալ էր Մէցէն չբաժնելիլ։ Զօրքերն յարդարելուն եղանակն և ճանբարները մարաջնախառին ուսած հրամաններու լիովին կը հաստատեն զայս։

Սէն—Բրիվոյի ճակատամարտին կորսուելը պատճառն ալ Գաղէն մարաջնախառ է, որ ամենէն կարև որ դիրքին անկատար և խիստ սակարացած զօրապանակի մը յանձնեց, և ինքն ալ պատերազմի դաշտէն շատ հեռու կենալով, Քանրոպէս մարաջնախառին ասիպողական և անդուլ ագդուրութիւնոյ ականջ չկոխեց և օգնութիւն չղրկեց։

Բանակը ապահովութիւնէն դա բերուեցաւ և այնուհետև մեծ ճիգերով կրնար հան հանիլ։ ասկայն հետևեալ օրը Գաղէն կը դիմէ կայսրը թէ դէպ 'ի հիւսիս քալելու դիտաւորութիւն ունի միշտ։

Կը հաստատեն նաև թէ Գաղէն դիտմամբ Մէցի մէջ փակուեցաւ, փոխանակ զի այնտեղ բերդն իւր խիստ նուիրեան բանալին էր, և եթէ իւր բանակն արձակ դուրս մը ասանէր, քաղաքին գրկոյ մէջ պիտի մնար։

Մարաջնախառ—Մահոն մարաջնախառը ոչ խաղաղեցուց՝ իմացնելով անոր թէ Մանմէնի ճանբով դէպ 'ի Շալոն պիտի քաշէր. թէ և Մէցէն պատուերու բերնաւ միտք ունեցած չէր։

Կայսրն և Գ. Ռուէ ալ կը փոփաքէին որ Մաք—Մահոն փոխանակ իր զօրքերը փարիզի առջև տանելու, Գաղէնի հետ երթայ միանայ։ վասն զի երեք փարիզ երթայ, կայսրն ալ պիտի պատաւորուէր հոն երթալ, և կը փափաքուէր որ Նարբոնէնի փարիզ վերադառնալն յետաձգուելու ասելի չլլայ։ Այս պատճառաւ խարդաւանութիւն մ'ի դարձ դրուեր է։ Օգոստոս 21 ին Գաղէն հետևեալ մը գրիր է Մաք—Մահոնի թէ իւր դէմ թշնամեայ գործութիւնը միշտ ստուերանալու վրայ բլլալով, վատահութիւն չուներ թէ պիտի կրնար անոնց մէջէն գլուխ գործութեամբ անցնիլ և դէպ 'ի Շալոն քաշել Տարակոյս չկար որ եթէ Մաք—Մահոն այս հետևողներն ստանար, փարիզ կը դառնար իր բանակովը, և ոչ թէ Գաղէնի հետ երթայ միանալու ճանապարհ խորհրդին կը հետևէր, որուն յաջողութեանը բնաւ համոզուած չէր։ Բայց Սիմոնիէլ անուն գնդապետ մը, որ Գ. Ռուէի կամ Գ. Բիւերիի հրամանին ներքև պրուած էր, Գաղէն մարաջնախառին միրոյիշեալ հետադիրը ճանբէն որ զիրքը էր, որպէս զի Մաք—Մահոնի ձեռքը չհասնի։

Գաղէնի միայ ամբաստանութիւն կոյ նաև թէ Սէտանի անձնատուութիւնէն և կայսրութեան անկումէն ետև՝ թէ կայսրուհոյն և թէ Ընրուսիացւոյ հետ բանակցութեան մրոտեր է։ Երբոր Ռէնեմէ մնուն տարբերնակ լրատոր Մէց դնացեր է ըսելով թէ Լոժէնի կայսրուհոյն կոչմէն զրկուած էր, Գաղէն ատ աշխարհէր է Ընրուսիացւոյ որ թոյլ տան իրեն իր բանակովը Մէցէն դուրս հանել, որ պայմանաւ որ Մէցի երեսոյ յանձնել, Դերմանացւոյ դէմ՝ բնաւ չ'զատերազմի և Գաղղիոյ մէջ կայսրութիւնը վերահաստատէ՝ Լոժէնի կայսրուհոյն թնամակալութեան ներքև, որպէս զի Գերմանացիք ալ կարող բլլան տեսակն հոյստութիւն մը կնքել Գաղղիոյ հետ։ Գաղէն՝ փոխանակ Մէցը պաշարող թշնամեաց դիմելը պատուել յանցաւ, կայսրութիւնը վերահաստատելու համար կայսրուհոյն և Ֆրանսերիկ Շուալ իշխանին հետ բանակցութեամբ զրաղեցաւ, Մէցի մէջ պատուած պաշարն ոչ ատուեց, և վերջապէս պատանութեան մէջ նամակ չուանուած այն ամենայն անձնատուութիւնն ստորագրեց, որով իր անձէն զատ՝ երկու ուրիշ մարաջնախառ, 6000 զօրավարա և ապրպ, 173000 զօրականն, 53 արծանենեան, 1311 թնդ ատօթ և 300000 հրացան յանձնեց թշնամեաց, և ասանց հետ Գաղղիոյ ամենէն հզօր և անուանի բերդաքաղաքն իր բոլոր ամրութիւններով Գաղղիոյ յոյսը Մէցի վրայ էր։ Եթէ Գաղէն ոմանց մ'ալ վայն դիմանար, Ֆրանսերիկ Շուալի բանակը չէր կրնար զէնք Օրլեան քաշել և Լուարի կողմէն փարիզի օգնութեան քաշել Գաղղիական բանակներն արդիւնք։ Տարակոյս չկայ որ փարիզը պաշարող Գերմանական բանակն եթէ մէկ կողմանէ Լուարի բանակներէն և միւս կողմանէ ալ փարիզի բանակներէն յարձակումի կրէր, պաշարու մը վերցնելու և ետ քաշուելու կը հարկադրէր, և այն ժամանակ Մէցն ու Լուէնի դատաստը Գաղղիոյ ձեռքը կը մնայ։ Վերջապէս պատերազմին արդիւնքը բոլորովին կրնար փոխուիլ եթէ Գաղէն Մէցը պաշարող Գերմանական բանակը պատուէր անցնէր։ որովհետև իր ձեռքն եղած բնական բանակը, որ Գաղղիոյ հին և քաջանկիրեալ զօրականներէն կը բաղկանար, կամ ազգային գունդաց զանազան հին նոր և անփորձ զօրաց ահեղ կերպան, նեցուկ եւ ուժ կրլար, և Եւրոպոյ ամենէն ընտիր եւ փորձ զօրքերուն հետ կրնար յաջողութեամբ կռուիլ։

Եթէ Գաղէն յաղթէր, կամ գոնէ քանի մը շաբաթ ալ կռուէր, աւելի փառաւոր անուն մը կը ժառանգէր Գաղղիոյ պատմութեան մէջ, և երկիրն այն սարսափելի անտրդանքն ու նուաստութիւնը չէր կրեր։

Ամերիկանապետերը կը պնդէ թէ Գաղէն այս ամենը կրնար ընել ու չըրաւ։ ապիկարութեամբ թէ դաւաճանութեամբ, դատաստանը պիտի յայտնէ։ Ուստի մեք ալ Եւրոպոյ հետ գատին շարունակութեանն եւ մանաւանդ վերջանալն սպասենք։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Զիւրիխ, 20 Հոկտ.

Ցանկանալոյն գահաժառանգ արքայ յարդին երկկ հոս եկաւ և երկու կայսրաց հետ տեսակցեցաւ։

Գերմանիոյ կայսրը մինչև հինգշաբթի հոս պիտի մնայ։

Նոր ընտրութիւնները կատարելու համար նշանակուած են։

Նուվել Բէօ Լիզը լրագրին Անտրասի կոմսին Արևելից նիստումն բռնած սովասարը ազատարարութիւնը պատասխանով կը յարդարէ որ գիտնականաց դժուարութիւններ չգտնուին թուրքերոց դէմ, որոյ հրամայած երկանական վերջին անօրէնութիւններն հանոյն լրագրաց դատարանի նիւթ եղած են։

Ցայսմ կայ թէ Պոսնայի իշխանին Վիէնոն դալուն նպատակն Լուսաբս—Հունգարական կառավարութիւնը Բրատիոյ հակառակորդաց ազատութիւնն յանձնել է։ Կէս պաշտօնական թերթերը կը քանան հաստատել թէ երկու կայսրութեանց ներքին ազատութիւնն և պետական վերանորոգութեան սկզբունքը մի և նոյն է, և միայն ապագայ Գաղղիոյ ընդարձակութեան և պատշաճաւոր ժողովին դատարանի վրայ կարծուած տարբերութիւն կայ։

Լոնդրա 20 Հոկտ.

Լաբ նկատ հա թէ Բանանոյի մէջ յեղափոխական կուսակցութիւն մը ծագեր է, և թէ կառավարութեան խնդրանք ծանուցերը պարտաւոր ամերիկեան նաւատորմիղին նաւատորմիղները յանձնուեր են։

Փարիզ 19 Հոկտ.

Ադրիանի ժողովոյ նախագահ Գ. Կուվիի տեղեկագիր մը հրատարակեց, որոյ մէջ կը ջանայ հաստատել թէ Գաղղիոյ մէջ միակ հնարաւոր կառավարութիւնը ռեսպուբլիկեութիւնն վրայ հիմնեալ կառավարութիւնն է։ Միապետութիւնը կարող չէ, կրնայ, վերականգնել զԳաղղիա, որոյ փրկութիւնը հանրապետութենէ միայն կախեալ է։

Այս հրատարակութիւնը մեծ տարաբարութիւն չրաւ։ Հակառակ է կուսակցութեանց վրայ։

Փարիզ 21 Հոկտ.

Գենուա—Պատրիարքական Գանգրայի տեսա-

գինութիւններն հոս եկան Լեւանտական Քուէրիից երկաթուղւոց բամբիներ հանելու. համար կազմուած սինդիքներու ժողովը լուծելու։

ԱՄԷՆՔ 20 հոկտ.

Քորֆուի մէջ բոլշեւիկեան նոր գէպք պատահած չէ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Յուլիանն Օսմանեանի ատենագրութեան պատուանշանը ստացաւ մոգրաքաղաքիս Լուսական գիւղապետ Վրսեմ. Խինաթիէվ գօրագրութեան։

Ղազարիոյ գաւառապետ Մեծ. Յակոբ Էֆէնտի Գոգոլեան հրաժարելով, անոր տեղ Բերայի ստորագրութեան խորհրդին անդամ նշանակեցաւ Ղազարիոյ գաւառապետ անուանեալը։

Մայրաքաղաքիս գաղղիերէն Բաւէլ ա՛Օբան լրագրին Բ. Դրան հրամանով երկամեայ դադարման գատապարտուելու՝ կայսերական իշխանութիւնները պարտադրեցին թղթակցութիւններ հրատարակած և Բ. Դրան պաշտօնական գրութիւնները ու հրամանները չարտագրած մեղադրեալ պատճառաւ։

Լէյլանի Թագուհի լրագիրն իր երկրագուն թուոյն մէջ կը գրէ թէ Կարթլիկ Հայոց Պատրիարքական պէսակը, դոյն չարամ ատուր խնամ թագմանելու էր, դար չէ, անկեալ ատրի աբուանէ. ամէն դատ թագմանութիւնն ալ կատարելապէս ճիշդ չէ եղեր։ Իսկ կաթոլիկ Հայոց խնդրոյն դարմի, դեռ իր վերջին լուծումն ստացած չէ։

Տրամաբանութեան օրով կը ծանուցանենք թէ Մեծ. Թէրթառեան Թուղթաթի Մ. Խաչատուր աղան, որ քանի մ'օրէ ի վեր հիւանդ էր, այս առաւօտ իր մահկանացուն կնքեց ի հասակի 68 ամեայ ի խոր ծերութեան իւր բարեյիշատակ որդւոյն և ընտանեաց։

Յուսարիա օրաթերթը պիտի կատարուի վաղը՝ ուրբաթ՝ ժամ՝ 5ին, իւր տունը, ի Ֆէնէր, Դանիր Քիլիսէ թաղը, Մէրքէզ փողոց թիւ 18։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ
ԷՍՔԱՅԱԸ ՈՒՏՈՒՆԵՐ

10 հոկտ.	Հոկտեմբերի երիկուն	54.36
11 »	Հինգշաբթի առաւօտ	
	Բուշուհեան	54.30
	Կէս օր	55.10
	Կ. Պոլիս 11 հոկտ.	
Ոսկի մ ժէնէրալի	բաժին Պանք. լիր.	9.12
Քրէսի »	» Օսմ.	13.12
Ռիէսի Օսմրս—Թիւրք		3.50
Նիկոմիդիայեցոց հին	Ֆր.	128
» նոր		71 1/2
Քրանտէյ	Օսմ.	11.70

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ինչպէս որ նախընթաց թուոյ մանուցեր էինք, Պ. Պատրիարք Հայրը Բ. Դրան մուտքանելիք հրաժարականը երեքշաբթի օրը կրնուիսն մանրամասն։ Պ. Պատրիարքին հրաժարման պատճառաւ անձնական տկարութիւնը միայն ցոյց տուած է։

ԶՕՑԻԼԱՆՑ ՓԱՐԱՔԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՕՍՄԱՆՑ ԲԱՐԵԱՆ ՆԵՂՈՒ. ՕՐԱԳՐՈՒՑ ՊԱՐՍԱՎԼԻ ՀԱԿԱՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ։

Գ.

Օրագիր՝ Լէնկիթիանը կոչած Փարաժողովոյ Նպատակին ծառայութիւն ընելու. համար, ժամանակաւ անոր ըրած անխոհեմութիւնոց հետեւանքներն, ի. Ներկայիս մէջ մէկ քանի Ազգային անդամներ չափազանցութիւններէն առաջ եկած ժողովրդական յեղափոխութիւններն սպասել չտալ կաշխատի խրիմեանի վրայ ձգել անիրաւ և անարդարութիւն։ «Խրիմեան, կըսէ, Գոյրոյ ամէն թաղերը խոտորիր։» Տես Օրագիր թիւ. 1063։

Օրագիր հայ ազգը յիշողութենէ դուրս անբանէ մը տեղ դնելով, այս կերպ սա տ. լեզու. կը գործածէ, որպէս զի ժողովրդական հանրակրութիւնը խրիմեանի վրայէն բառնալու. յաղողի, և այնուհետեւ Ազգայնոցը իրենց ձեռքը խաղալիկ ընեն ղայն։ Բայց գիտնալ պէտք է որ Պատրիարքութիւնն ոչ խրիմեանին է, ոչ այս կամ այն փաշային, պէյին, էֆէնտիին և ոչ ալ իցէ անհատի մը։ այլ Պատրիարքութիւնն ամբողջ ազգին է, և Պատրիարքութեան դէմ եղած անարդանքն ու թշնամանքն ու ղղանկի ազդին վիրաբերելուն, ոչ միայն ատանկ լեզուներէ ու սեներէ չխորհիր, այլ և իրաւամբ կրակ։ «Էջ է այն ոնձը՝ որ իր գիմացինն էշուսեղ դնել կուզէ։»

Մը թաղ. խոտորեց Խրիմեան.— Գա՞ոը գիւղ. տես Օրագիր թիւ 1058։ բայց «ամենուն գիտցած բանն է որ «Քաղ. ժողովը Պէյքիրեան մը յանկարուի պաշտպանելով Դատը գիւղի «խոզոզ ի Հաճեռտ թաղը վերադարձելու սաւիթ տուաւ։» Տես Օրագիր թիւ. 1002։

Մը թաղը կըսեն՝ խոտորեց Խրիմեան—Յոսմանթիա՝ տես Օրագիր թիւ. 1053։ Բայց ամեն ոգեմտիաք գիտեն որ «ոչ միայն Յոսմանթիա խոտորեցի Քաղաքական ժողովն է, տես Օրագիր «թիւ. 986, ոչ միայն անոր ոգանողներ ու Լէնկիթիանը է, տես Օրագիր «964։ այլ և Աղբարեան խնձորը Սամանթիոյ մէջ միշտ վատ պահելու. քաղաքականութիւնը բռնած է։» Տես Օրագիր թիւ. 1000։

Խրիմեանն տեղի տուաւ յունիս 31ի դէպքին, որ Օրագիր կրսէ «Քաղաքական ժողովն այս Պատրիարքին «օրով ծնունդ առաւ։» Ինչ ընէր Պատրիարքը։ «Այդն իսկ Քաղ. ժողովոյ «ելոյզն Պշեղներ բերուած էին, և. «Յոսմանթիացիք ալ այս կռահելով ծնունդ են զբրիառուսաւ, փոխարէ «ուն ոչ փոխուցած են ի։ . . .» Տես Օրագիր թիւ. 1005—1006։

«Յոսմանթիացիք եթէ այս խառնակութեան մէջ ապրինաւորութեան և ծայրայեղութեան գիմած «ըլլան՝ զոր և ոչ մէկ Յոսմանթիացի «ընդունելէն զատ մեղադրելի ալ «կրնայ հանդիսանալ՝ սակայն իրաւամբ պէտք է հարցնել թէ Պշեղներ ինչ բան ունէին հոն։ մէկ բան «միայն էր սատանք։ ինչո՞ւ Պշեղի և Յոսմանթիացի հանդիսին եղբարք իրարու. դէմ դրդռեալ տալ։ «Ինչէ՞ն է եղեր այդ Պշեղ ազգ։ «Ուստի՞ ու դարձեալ է ԳԱՐԱՊԵՏԻՆ «ՄԷՋ ԵՖԷՆԴԻՆ ՀԱՅԼԻՆ ՀԱՆԴԷ ԷԼԵՐՋԸ։» Տես Օրագիր թիւ 1004։

Այս քան սարսռազդիչներ կենալէն վերջն՝ ինչ նշանակութիւն ունի եղեալ ասել թէ՝ «Ակիզրէն մինչև վերջը «Արբաղան Պատրիարք Հայրը հոսանաւանաք կը վարուէր Քաղ. Ժողովոյ «դէմ՝ մինչև օտարին ըլլան անարդ անոյ իրաւունք տալէ զատ՝ նորին Արբաղանութիւնն ալ սկսաւ ամենայն եղ ու իրարդանի անու անել։ այս «տեսակ Քաղ. Ժողովի հարկաւ ժողովարանէն դուրս կը վռնտուի ալ, կը «ծեծուի ալ։» Տես Օրագիր թիւ. 1025։

Քանի որ Քաղ. Ժողովոյ գործերն սոսկալի են քան Օրագրոյ, ինչո՞ւ համար Խրիմեան չմերժեր դայն. ինչո՞ւ համար անոր անխոհեմութեան հետեւանքներուն խրիմեան պատասխանատու ըլլայ։ միթէ վարչութեան անխոհեմութիւններն ու չսիրելիութիւնները խրիմեանի՞ քաւել սարսուռ է։ Ա՛չ, ո՛չ, այդ չկրնար ըլլալ։ Աղդը գիտէ որ վարչութեան սպիտրաս անգամները միայնական սիմասնեներուն վրայէն սկսան պատգամ ուրատալ միայն՝ մին գմիւռն ալ ուրիշ. «Հետեւարար եկաւ Հասաւ այն ցաւալի օրը։ յոյսամ Ժողովրդականութիւնը հարուածոց ենթակայ կը պանուիր։» Տես Օրագիր թիւ 1018։

Մի է եղեր թագերը խոտորողը, ոմ է եղեր ժողովրդականութիւնը հարուածողը։ ամ է եղեր Քաղաքական ժողովն անպատասխանատու ու անարդ ազգ.—Խրիմեա՞ն թէ նոյն ինքն Քաղ. ժողովն։ Հարցն նոնան ապիկար վարչութիւն մը ազգը բնաւ. ունեցած չէ։ Տես Օրագիր թիւ 1000։ Ինչ ընէ խրիմեան, ինչպէս համաձայնի ատանկ վարչութեան մը հետ որ իր «անխնամութեամբն ու անհետաքրքրութիւնամբը նոյն իսկ իր ձեռքը «տիրացած է Դրան առաջ։ Այս տեսակ վարչութիւն մը բնաւ. չներեր (ոչ «խրիմեան՝ այլ) Յոսմանթիացիներն «որ Պատրիարքարանի մէջ կենայ։» Տես Օրագիր թիւ. 992։

Ուրեմն ինչպէս կը յանդգնի այն ամբաստանելով ժողովոյն դարձած գործակատարութիւնքն ու ոճրագործները Պատրիարքին վրայ յեղաշրջելու. ինչպէս կը յանդգնի կրսէն՝ Ինչ ասդ ամենի Քաղ. Ժողով մ'ի ընել։ «Խրիմեան իւր դատակալութիւնէն մինչև երեք տարուց մոտ, իւր ընտրած «Քաղաքական Ժողովոյ հետ ամենայն համաձայնութեամբ և առանց «սահմանադրական խնդիր մը յարուցանելու չարունակ գործեցին յետոյ, ընդհ. Ժողովոյ կազմեն ընտրելու արդի Քաղ. Ժողովոյ լիուսականներ կանչն կոչի Յոսմանթիացի խնդիրներ յարուցանելը։ Տես Օրագիր թիւ. 1010։

Այո՛, խրիմեան մեծ իրաւունք ուներ այս Քաղաքական ժողովին հետ համաձայնելու և խնդիրներ յարուցանելու. վասն զի այս Քաղաքական ժողովն, ըստ միջնորդութեան Օրագրոյ, «Յոսմանթիոյ Լէնկիթիանը է»։ Խրիմեան իրաւունք ունէր նոխորդ վարչութեան հետ համաձայնելու, այսինքն «իմաստուն և հեւատաս ան«ձերկ կը բարեկամար»։ Տես Օրագիր թիւ 1000։

«Այս այն Քաղաքական ժողովն է «որ հասարակութեան կողմանէ այրս«ուած բողոքը խաղաց, ասով իր դէմ «կատաղութիւն մը տնուցած եղաւ։» Տես Օրագիր թիւ 964։

«Այս այն Քաղաքական ժողովն է, «որ իրր անասի դիմաւոր՝ պահ մը փա«նոսեան էֆէնտիէն փախցաւ, պահ «մը մեղնէ (Օրագրէն) փախցաւ, հիմա ալ կրնիկեան էֆէնտիէն կը փախ«չուայ։ այսու հանդերձ հասարակու«թիւնը բնաւ բանի տեղ չդրաւ, ամենայն ալ ինքզինքեն (հասարակու«թիւնը ըսել կուզէ) կարիւոր մարմնոյ մը տեղ չիրցին դնել ասոր, հա«սարաբար տակաւին իրենց ընկճեալ «վիճակը կը շարունակեն ի Ֆնար իւրեանց ազատագրոյ սերնդոյ շնորհիւ «ապրիլ քաղաքական ժողովոյ բրաւնած անչնորհակալ խաղաղասիրութեան։» Տես Օրագիր թիւ 964։

Ջա՞նուէր արդեօք Օրագիր, որ այսպիսի Քաղաքական ժողով մը հիմնադրելու. եղեր է։ Ժողով մը՝ որ ապրեցնելու. Դրան վճիռն Օրագրէն առած է ժամանակին։ Նա՞թէ Օրագիր պատուոյ կոչումը առնելու. համար, եթէ Օրագիր իր իրաւք ժողովրդական եղած բլլար, եթէ ժողովուրդն ապաստի տեղ դրած չբլլար, հիմա չէր երթար ա. ըսելու թէ «Խրիմեան Քաղաքական ժողովոյն դէմ «ապրելքներ կը յարուցանէ։ և թէ «Քաղաքական ժողովը կոխոյներն «սու ժողովոկանները ծեծողներն ա«ժենայն հոմոյնձակութեամբ Պատրիարքին քով իբրև մեղեմի կը յա«ճախեն։» Տես Օրագիր թիւ 1053։

Ժողովրդական խրիմեան մ'ինչպէս կրնար ասանկ Քաղ. Ժողովոյ մը հանար ժողովուրդը վիրաւորել, առանց իր վրայ կասկած հրաւիրելու. ինչպէս կրնար, կրնա՞ր, ասանկ Քաղ. Ժողով մը պաշտպանել առանց Լէնկիթիանը կոմունիզմ դառնալու։ Եթէ Արբաղան Պատրիարքանոցի Քաղ. Ժողով մը թշնամանելու. համար «պատուոյ վերադրութիւն ստանալ է «ընել» տես Օրագիր թիւ. 1017։ ուրեմն նոյն Քաղ. Ժողովի դատելի՝ մարդասպան և Լէնկիթիանը կոչող Օրագիրը մինչև Պիզերիոյ խորերն ա«ստորեալ է։

Կը լսե՞ս, Հայոց ազգ։ Օրագիրը քեզ ինչի՞ տեղ դրած է։ . . . ինքը Քաղ. Ժողովը «դահիճ, ապիրատ, մարդասպան, Լէնկիթիանը» եւայլն կը կոչէ։ և դիրքիմեան դատաստարանէ կուզէ նոյն Քաղ. Ժողովոյ մէկ գործին դէմ դիմողութիւն ընելու. համար թէ խորդարութեան կարգած տեսած է։

Խրիմեան ստարդ առաջարկութիւնն մը կընէ։ այն է տեղական դարձոյ հանար մանաւորոյ մը կազմել։ Օրագիր այս ընթան պէս ի՛սկոր պատ«ասխ թէ «Խրիմեան ի՛տատանելի Պա«ղիս դատ դատաս մ'ընել իր դարձերն ինք տեսնելու։ ինչ ըսել է «այս։ Խրիմեանի այս գիտաստա«ութիւնն՝ Ազգային ժողովը բաժնելի և. «ներքին մեծ և տխուր չփոփոխա«ութիւն մը յարուցանելի տրիչ նշանա«կութիւն մը չունի։» Տես Օրագիր թիւ. 991։

Բայց մեր քաղ. գիտենքիկ՝ «Խրիմեան տատանելիս որ տեղական «զարձոյ հանար յանձնաժողով մը «կազմեն (Ինչու դատ դատաս մ'ընեն)։ «Խրիմեանի տատանելութիւնը ապ«գիկոյ օրէնք մը չիսոր։ Սակայն Քա«ղաքական ժողովը չընդունեց։ Խրիմ«եան գայս չհարցուց։ Քաղ. Ժողովն «զԽրիմեան խաբեց յանուն օրինաց։ «(ըսել է որ Քաղ. ժողովը խաբեբայ «է եղեր)։ բայց անգոյ օրինաց։ Եւ. «Խրիմեան իր այս խաբեութիւն չանան«լով (այդ պէս չէ Պարան (Իրանն) դը«ռոթիւնեիս լաւ չէ կրսէ։» Տես Օրագիր թիւ 1009։

Այս տեղծուածը չենք խոստանար կատարեալ կերպով լուծել։ բայց քիչ մը լուսաւորելու. համար այսքան միայն կրսենք, որ այս վերջին տեղեր՝ երբ Խրիմեանի և Քաղ. Ժողովոյ հրաժարականներն ընդհ. ժողովոյ դրատեսանին վրայ գրուեցան, կերևի թէ Օրագրոյ և Քաղ. Ժողովոյ մէջ՝ չենք դիտեր ինչ պատճառաւ՝ անհամաձայնութիւն մը գոյացած էր։ Բայց թողունք այս կէտն և փնտռենք թէ Խրիմեանի տատանելութիւնն ապօրէն էր թէ որինաւոր։ Եթէ ապօրէն էր, հիմա ինչպէս օրինաւոր եղեր է։ Եթէ օրինաւոր էր։ ինչ իրաւամբ օրինաւոր տատանելութեան դէմ յարձակուիր և. ինչանքներ ըրու. Օրագիր։

Մենք կասկած մ'ունինք թէ ոչն Յանանակ Քաղ. Ժողովը բան մը խոստացեր է Օրագրոյ, և Խրիմեանի տ-

աւաջապէս թեան ապաքէն զաբլցել սաւելը է։ իսկ Օրապ իր անմեղով որ ՁԱՍ։ Ժողովի իր խառուածը չկատարեր, պարտաւորուեր է իրաւունքը թրքեանի դարձնել Աւստրիկ հոյ ազգին մէջ խանգարիր երեսփոխան մը, որ օրէնքն իր չահուն և խաբէութեան նեղի ընած, կուզէ 'ի Նպատակ թրքեանի կը մեկնէ, կուզէ 'ի Նպատակ ՁԱՍ. Ժողովոյ։ Բ.

(Շարունակելի)

Խմբագրական։

Հայրենիքի յուսաբերիչ քանի մը թերթաւն մէջ «Քննադատութիւն» վերնագրով երկարագիր խմբագիր մը հրատարակուած է անանուն Գեր. Պատրաստանոց Մելքոնեանի երկրորդ հատորին դէմ։

Լոյս տեսեալ երկասիրութիւնը Լուսաւորչի տարբերեալ մասնագիտութիւնը 'ի լոյս ընծայող եղան, ինչպէս ասիրը քանաւորներ, նոյնպէս և մեր խորին ուշադրութիւնը գրեթէ գրգռեցին և անոր արդարապէս ուսումնասիրեալ ազատելն դրդեցին զինքն Պատմիչ մեջոցաս և խիստ հանուստաբեր յայտնելու մեր թերին։

Ներբող չէր մեր դրածն — փասն որ Գեր. Մուրատեանցին այս գործը ներդրդի կարող չէր Ադրին մէջ ընդունելութիւն գտնելու համար — այլ ունկնդիր խուսափանութիւն մը նոյն ՊԱՏՄՈՒԹԵՒՆԸ դրացած ապաստութեան։

Հեղինակ ժամանակը և պարագաները ստիպեցին որ մենք չենք խարուած մեր ընտրութեանը մէջ, քանզի, Գեր. Մուրատեանցի երկը՝ ազգային պարբերականաց բարի վիճակութենէն դատ, մեծ համակրութեամբ ընդունուեցաւ նաև դպրոցաց մէջ իբրև ամենակատարեալ դասական գիրք։

Այն հանրական ընդունելութեան հետ բուն նաև որ քանի մը նախանձոտ և ստարանոց մրջիւններ պարսաւ դրած են միտեալ դատապարտելու դէմ, ոսկոյն (ինչպէս, Հայրենիքի խմբագիրն ալ կը խոստովանի) ատենք առնի խնամատարական քանդամանութիւնք ընդարձակ քան թէ ազատամեսական բանադատութիւնք, ցարդ հրատարակութեան արժէ չը ունան։

Այնուամենայնիւ ամենն գրած, ամենն ուխտաստիրութիւն ստանալու իւր հակիրճներն ունի։

Արդեն իսկ Վիենայի Հանդէսի միաբանները ճիշդ Գեր. Մուրատեանցի ուշադրութեան ընծայելն ժամանակ հրատարակեցին անանկ «Լինդնցական պատմութիւն» մը, որոյ Հայոց եկեղեցւոյն վերաբերեալ հատուածներն բացարձակ խեղճութիւնք և թշնամանք էին յաւէտ, քան թէ վաւերական պատմական ծանօթութիւններ, և որոյ յարմարագէտ պատասխան մը կը սեպուէր Գ. Մուրատեանցի երկասիրութիւնը։

Ցայսմանէ է թէ Գեր. Մելքիսեդեկ փարդապետի այն գործը սուտ պատմութիւն չէ՝ այլ սուտ է Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ հակառակորդաց դէմ ջատագովական դրուագ մը։

Կարդա՛ ուսումին էջն մինչև վերջին, և տա՛ կը տեսնես որ միայն այն հոգւով ներշնչուած ու գրուած է։

Ի՞նչ կարող է՝ այս ճշմարտութիւնը երկուանալ, եթէ ոչ այն՝ որ ստորագրեալ մէջ, կամ նախանձու կրքոյ համակիր։

Կրի Հայրենիքի մէջ հրատարակուած «ապաշնորհ Պարկաւագին» քննադատութիւնը տեսանք։ ոնոր պատճառաբանութիւնը ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ հատուածներուն հետ բաղդատելով չատ մը կրճատում մեր։ պարբերութեանց ջլատութիւններ։ զանցառութիւններ և բաւական չարաչար մեկնութիւններ գտանք։ ուստի բնականապէս մոլորեցինը զմեզ թէ «ասնուտնական Ընթերցողիս» կամ իրեն ծանոթ Տ. Զանգեզեան մը թելադրեալ է և կամ մասնաւոր առերեսութիւն մ'ունի։ որ «բողոքականութիւն և ազանդաւորութիւն» բառերը յաճախ կրկնելով ջնջեցած է ծանրակշռութիւն ասոյ իր նպատակին։

Զը վերպեցանը մենք մեր այս վերջին մտաբերութեանը մէջ։

Գանգի Կրեքլատիի օրուան Մատիսի ՀԱԳԶԴ թուոյն մէջ Գեր. Մելքիսեդեկ փարդապետի հրատարակած մէկ նամակէն դիմանամք որ ոյդ «կարծեցեալ Սարկաւագ»։ ոյլ և ոյլ պատճառներով Երուսաղիմոյ Ամեն. Տ. Իսայի Արբատան Պատրիարքի հրամանաւ ստիպուութենէ ոչ գրած և երբ ստորագրեն մոնարուած մէկն է։

Թերևս ոյն պարագայէն զրկուելու դրիչը մեզ բաւական և նկրուած է ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ խմբագրել։ որպէս զի Երուսաղէմի կրօնական մամուլին արատաւորի և միտոնութեան անուն վատահարուի։

Սակայն մենք բարեկամաբար խրատ կուտանք մեր Անկեալ—Թէոդորին։

1. Իր տեսութիւնն ու իր ընթացքը սրբագրելը դէպ՝ ալով ու զղջալով, քան թէ քննադատութեան պատրուակով։ ազգային նշանաւոր միաբանութեան մը մասնաբաժին ոչ թէ դատանելու ու վարդապետութեան նկատմամբ է։ այլ ամեն զրչագիր պատմական ազգերիներդ մեզք բերելու անձնանշուութեան և ամեն պատմական փաստերու խուզարկութեան ենայն։

Եւ ոյս մասին ինքը յատկապէս զիտեմ է զիտնական ոճանդ ակութեան։ որ եթէ տեղեկութիւններ և հմտական զիտութիւններ ունին, հայորդն են իրենց երկրորդ ազգութեան ժամանակ ի նպաստ ունենալու համար։

Լուծնուս նայելով մինչև ցարդ ոյդ սիսկ կոպեր տեղեկութիւններ հաղորդող մը չէ եղած, այլ միայն նշանաւոր եկեղեցականներէ և աշխարհականներէ չընդունակարութեան բաղմաթիւ. նամակներ գրեուած են ոչ միայն զիտնական փարդապետին, այլ նաև Ամեն. Տ. Իսայի Արբատան Պատրիարքին։ զոնութիւն յայտնելով իւր միտրանական Ուխտին։ որ Ադգային իրաւունքներն կրատարելի մէջ տաւանարութեան պաշտպանելն եղաք։ գրաւոր հրատարակութիւններով ևս չպանար պաշտպանել նաև ընդ հանուր Հոյոց Եկեղեցւոյ անարատութիւնը։ Աւստրիական ԱՆԻԱԼՈՒԹԻՒՆՆ և անոտերութեամբ գաւանութիւն ընդդէմ յարմարելոյ ստարոց և նախանձորդաց։

1875 Հոկտ. 7

Յիսուսիստարդ Ա. Բ. Աշտարեան

ՊՈՂԻՐԹԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սնդեսոյ չորեքշաբթի աւուր Լէվենթի Հէրբերտ լրագիրն «Հայկական խորգաւանութիւնք ընդդէմ Բոսկիրթեան վարժարանի» վերնագրով հետևեալ ազդերը կը հրատարակէ։

«Աղտանութիւն տրուած է մեզ բացատրական կերպով հիրքելու այն լուրերը՝ զորս մի քանի հայ լրագիրք հրատարակեցին, թէ Բոսկիրթեան վարժարանի կանոնաց մէջ կրօնական կրթութիւնը դադարեցուցեալ է։ Այս տեսակ փոփոխութիւն մը օ՛չ եղած է, օ՛չ նկատուած թեան առնուած, և օ՛չ ալ փարժարանին ուսուցչաց որ և է իրաւունք կամ հնդնական թիւն մը ունի փոփոխութիւններ ընելու։ այն օրագրանց մէջ որ յատկապէս նշանակուած են վարժարանին հրատարակիչ մէջ զոր նեղեցի կուսակցութիւնը հնարհած է՝ կրօնական ուսումը չտրուելու և ուսանողաց կրօնքին դէմ ոչ մի յարձակում չլինելու։ հոմար Բեռանոցաց մէկ մասը մնալու փարժարանին կրօնական և ոչ մէկ կրթութեանցը ներկայ չդտնուելու թոյլատուութիւն տան հանդիսացին։ այս առթիւ դժուարութիւն ծագած չէ ուսանողաց և գաստատուց մէջ։ և թէ՛ ուսանողք և թէ՛ իրենց ծնողքը հայկական եկեղեցւոյ ուսմունքներուն և կրօնական կարգերուցը դէմ յարձակում եղած ըլլալու գանգատ կամ դատ յայտնած չեն երբէք։ Դիտելի թէ ոյն յուզման առիթի ուսուցիչներն անանք են։ որ այս վարժարանէն գուրս ուրիշ վարժարաններէ չահ ունենալու հոմար։ Բոսկիրթեան վարժարանին ուքանչելի յաջողութեան վրայ կը նախանձէին, կամ թէ այնպիսի անձինք են որք չեն կրնար հանդնոյ թէ ինչպէս կարելի է ոյն վարժարանին բրօկրամին մէջ խուսուցուած «բարձր բարոյական կրթութիւնք» աւանդել առանց կրօնի գաստատութիւնոնց։ Ցարակոյս չկայ թէ վարժարանին անօրէնն աշակերտաց ոյն խնդիրքը չէր կրնար կատարել։ որ վարժարանէն երթալու ուրաուելիքով մը եկած էր։ որմէհետև կրօնական կրթութիւնը հրատարակագրին գրուչաւոր հանձնայնութեամբ մը արրուած է միայն ոյն վարժարանին մէջ։

Բոսկիրթեան վարժարանը՝ ինչպէս որ է և կը կարծուի՝ քրիստոնէից վարժարաններուն մէջ ընդ հանրապէս բարեկարգուութեան և ուսանողաց բարոյական վարուց ղարդացման հոմար ինչ որ կարելի՝ կը պարունակէ իւր մէջ։»

Ղերքին ժամանակներս Բոսկիրթեան վարժարանին մէջ անօրէնդարձ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ դէմ եղած վարձերն որքան սատ հանել ճգնի Լէվենթի Հերբերտ, կատարուած երդզութիւն մ'է։ ոյս ատենի. Հոյ ուսանողաց մեծ մասը բարբարած է վարժարանի անօրէնին, և տեսնելով որ իրենց բարբն ունկնդրի կամաց, և ոյդ մասին անմիջական ունօրէնութիւն մը 'ի գործ չդրուիր, հրաժարեցան վարժարանէն։

Այս յայտնի իրողութիւնները ուստ հանելու աշխատելը՝ ոյն դէպքին դոյութիւնը ուրանալ է դիտուիին, մինչդեռ Լէվենթի Հերբերտ ընդհանրապէս կը խոստովանի որ Հոյ ուսանողք վարժարանին դէմ-կան ելեր-ութեանցը ներկայ չդտնուելու թոյլատուութիւն խնդրեր են ունօրէնէն, ոնոյնպէս իրենց կրօնական զդացմունքը դէմ չդնելու համար։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԵՏՎԼԼԸ ԹԱԹՈՒԹԻՒՆ ԹԷՎԱՐԻԽ

Արդարութեան Բարձր. Ատենին անդամ Վոսեմ Յովսէփ Վարդան պէյ ամեն գործի ոէր անձանց վաճառականաց, սեզանաւորաց հաշտակարաց հրաւիրող դիրութեան համար «Թուականաց բաղդատութեան կանոն» անուամբ տետրակ մ'ու բաղդատական երկոր աղիւսակ մը յարիեան է 1841 թուականէն մինչև 1876 թուականը։

Այս բաղդատական կանոնն նկատ առնելով՝ պաշտօն ունի աւաջինն է՝ արարատեան թուականին մէկ տարեցոյն ամսոյն եւ օրին փրկչական եւ դանձային թուականին մը տարեցոյն ամսոյն եւ օրին հանդիպելը ցուցնել։ Երկրորդն է՝ փրկչական դանձային թուականին մէկ տարեցոյն ամսոյն եւ օրին՝ արարատեան մը տարեցոյն ամսոյն եւ օրին հանդիպելը ցուցնել։ Երրորդն է՝ արարատեան եւ թէ փրկչական եւ դանձային թուականին անցեալ մէկ օրէն մինչեւ մէկ ուրիշ անցեալ կամ ներկայ օրը քանի՝ օր անցած ըլլալը մէկ նոյնատեղ ցուցնելը։

Այսպէսի կանոնի կամ աղիւսակի մ'ասեն գործածութիւնը հանրաստանեցած պատակարութիւնն մեր քաջասիրտ բլլալով ամենայն հանդիսարանին մեր կոչէ երկարօրէն բացատրել։

Նկ դանաի Կ. Պոլիս՝ Լամբրիի գիրուս Գարագան։ Պահէ. քարտ՝ թէ մեր Բերեդ Հիսէ յին ազգի խոնարհ. Լէնի խան հոգեղը Պոդոս Էֆէնտի գրատունակը։ գնաց գարուի ճառաէն Հիւնդեար Պէյլեանի գրատունակը։ եւ Ցիման Եօրան Բիշիա փոշտի գամբարանին դիմացը Մեսիա Սէրգիսի ընթերցարանը։

Խմբագիր Մասեաց։

Կրենդրեմ բարեհաճիր հրատարակել ձեր պատուական թերթին մէջ՝ թէ ՀԵՄ. Երկ. վարժարանի Հոմար Հայ. Տաճ. Դարդ. թուականի Սեպտեմբերեան հմուտ երիտ. երկրորդական դասարան կուզուին, որք եթէ այս ամեն ճիւղերն ալ չգիտնան, դէթ մեծ մասը գիտնան։

Նոյնպէս մանչերու վարժարանին նորակերտ ատարի հոմար, կատարելագործ մը. եւ աղջկանց վարժարանի հոմար կատարելագործ մի մը կուզուի. որք դասախրատեալ ըլլան։

Այս պաշտօնեայքս՝ եթէ իրենց պաշտօնին յատուկ հանդամանքներն ուշնին՝ դոհացուցիչ ամենայնաւ կրնդունուին։

Փափաքողք պէտք է մեզ դիմեն Հեռնոյան Երկ. վարժարան։

'Ի Դիմաց Հոգաբարձութեան

Տեղէն Ճեմ. Երկ. վարժարանի

1873 Հոկտ. 7 Գ-ուէրն Ե. Մելիքեան

իւսկիւտար

Նոր թաղ.

Ց. Դ. Վերոյգրեալ պաշտօնեայքս ամենօրեայ եւ առաւաւտեան մինչեւ ցեր երկոյ վարժարանս գլխաւ մնան։

ՆՈՄԱՆԻՈՅՄԱՆ

Ցաւն և մէկ ասարեան Հայ ազգ մը, կարապետ անուն, գրենադ ոյն։ ոչ ալուի, կարմիր երեսով, քասթրէ քաբալիմա և սև քանթարան հագած, ունցեալ երիտասարդի օրէն 'ի վեր ունկերևոյթ եղած է։

Կը խնդրուի որ եթէ տեսնող կամ՝ որ ըլլալը դիտող կայ, Հայոց Պատրիարքարանին կամ տեղւոյն ասորիանութեան պահպանոցին իմանայ ասոյ։

ԻԼԱՆ

Ասոքիի Շահանէ էլպիսե անպարբանա քա զա մի օրան 5100 մեթրօ սիեահ իբրինճի դիւվեր չուհացնքն պէհեր մեթրօսը 59 գրուշա թալիպի էհսանէսինան սլուպ, թրշրինի նիվէլին օն պէշինճի բաղար էրթէսի կիւնիւ գարարը գալթիսի իճրա օլունճաղընասան, եթա իթմէյէ թալիպ օլանլարը նէվմը մէզքիւրատ Տարի Ճուրայի սասքէրեյէ կէլմէլերիւ։

10 Թրշրինի էվվէլ 1873

Գալաթա Սէրայքերի

Ակ որ Բէնեկս (Բէնէքսի ազգ) ըստուած բազադրութիւնը, որ կազդուրիչ եւ զօրացուցիչ հանդիսին ի շրջ բաղադրիչներուն դոյժը խիստ յոյժ կերպին կը կատարէ, եւ իր ազդեցութիւնը լաւ հաստատուած է, որ եւ է խորագոյն նեռնոզութիւններէ յարգասարդ պահելու համար այսուհետեւ առուստրաթիւ դիմէ դիտանաններու մէջ դրուած պատակներով պիտի վաճառուի։

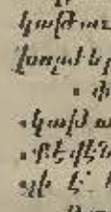

ՄԷԼԱՆՕԺԷՆ

ՀԵՐՄԱԿ ՄԱՔԵՐ ՆԵՐԿԵԼՈՒ ԳԵՐԱԶԱՆՑ ԴԵՂ

Փարիզի ճարտարապետական գիտութիւնաց ընկերութիւնէն չրջադրամով վարձատրուած, որ մէկ վարկեանի մէջ եւ ամէն գունով կը ներկէ մազերն ու մորուքները, առանց մոլիին ձեռք մը տալու եւ առանց բնաւ հոտ մ'ունենալու։ Ա յանները մինչեւ հիմայ գործածուածներուն ամենէն գերազանցն է։

Ադրոնոբի Տէրա Սուտաի, Զոյգան— ազգուի եւ Փիւրիքեանի դեղարանները։ Դին 6, 12 եւ 15 ֆրանք։

FER QUEVENNE

APPROUVÉ PAR L'ACADÉMIE DE MÉDECINE.
AUTORISÉ PAR CIRCULAIRE SPÉCIALE DU MINISTRE.

ԳԵՂԻ ԲԺՇԿԻՆ

Բժշկական ճեմարանէն հաստատելիւն ստացած, եւ պատուոյն յատուկ չրջաբերականով հրատարակուած։

Քէվէնի երկաթը (չէլիկ թօրու) ապրանք նաւագրելենի կամ ակարութիւնէ յառաջ եկած ամէն հիւանդութիւնները կը բուժէ, առանց գործածողին ախտանիշը տեղեկնելու, եւ երկաթաւոր գինոյ ամենէն ազդուն աւելորդելին եւ ուժանն է։

«Փարիզի հասարակաց ինձ թէ երկաթաւոր բաղադրութեանց ոչ մէկը «Քէվէնի երկաթին չափ գիւրամարսելի է երբոր չափով գործածուի»։

Գտնուում Փարիզի բժշկական ճեմարանին պուշարան։

Քէվէնի երկաթը կը ծախուի 100

չափով չիշը 3 1/2 ֆր։

3 ՁՕՕ հատատեղով չիշը 5 ֆր։
100 » չիշը 3 ֆր։

Ընդհանուր մեծարանոյ փարիզ Ռիւ Տէ Պօզ—Ամ փողոցը 14։ Լիմիլ ֆէնոգաի քով, եւ ամէն դեղարանները։

Քէվէնի կնիքն եւ վերոյիշեալ դրոշմանիշն դրոշմանիշը ոչնաք է պահանջել։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1873 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 10 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՍԻՆԶԵԻ Ի ՆՈՐ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐԸ

Ժամ թէ— Ի-ջ-ոդ-ոլ-ոյ Էջէրէ

1 4 Եէնիմահալլէէն Պէօյիւքտէրէ, Թարատիա Պէյքօղ, Եէնիքէօյ, Էմիրկէն Ր. Հիսար։ (Բացի ուրբաթէն)

1 15 25 Եէնիմահալլէէն Մէզարպուրնու Պէօյիւքտէրէ Թարապիա, Եէնիքէօյ Պօյանքը Ի Հիսար Պէպէք։

2 33 Եէնիմահալլէէն Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք Սիֆէնիս, Էմիրկ. Ր. Հիսար։ Պէպէք։ Արնավ։

2 45 32 Եէնիմահալլէէն Մէզարպուհու, Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա. Եէնիքէօյ Էմիրկէն Ր. Հիսար։

3 19 Ր. եւ Ա. Դավագէն Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարապիա։ Պէյքօղ. Սիֆէն. Պօյան. Պէպէք։ Օրթաք. Պէշիկ։

3 45 23 Եէնիմահալլէէն Մէզար. Պէօյիւ. Թար. Եէնի. Էմիրկէն։ Ր Հիսար։ Վանիքէօյ Արնավ. Գուրուչ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ։

5 25 Եէնիմահալլէէն Մէզարպ. Պէօյիւք. Թար. Եէնիք. Էմիրկ. Ր. Հիսար։ Պէպէք. Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։

6 33 Մէզարպուրնուէն Պէօյիւքտէրէ. Թարապ։ Եէնիքէօյ Սիֆէն։ Էմիրկէն։ Պօյան. Ր. Հիսար։ Պէպէք Արնավ. Գուրուչ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ։

7 2 Եէնիմահալլէէն Պէօյիւքտէրէ Թարապիա, Պէյքօղ։ Եէնիքէօյ. Էմիրկէն Գանդրճա. Ր. Հիսար։ Գանդրճայի Արնավուտքէօյ, Պէյլերպէյ Օրթաքէօ. Գուզկունճուք. Պէշիկթաշ։ Խուլիուտար։

8 45 28 Եէնիմահալլէէն Մէզարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ. Թարապիա։ Պէյքօղ Եէնիքէօյ. Պօյան. Ր Հիսար։ Պէպէք Արնավուտքէօյ, Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ։ Գալատա։

10 22 Մէզարպուրնուէն Պէօյիւքտէրէ Թարապիա։ Եէնիքէօյ Էմիրկ. Ր. Հիսար։ Արնավուտքէօյ, Գուրուչէշմէ։ Օրթաք. Պէշիկթաշ։

Արնավուտ Գիւղ

1 30 3 Արնավուտքէօյ, Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ։
2 5 Արնավուտք. Գուրուչ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ։
2 30 22 Արնավուտ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։ Գալատա։
3 5 31 Արնավուտքէօյ. Գուրուչէշմէ։ Օրթաքէօյ. Պէշիք։ (Բացի ուրբաթէն)։
3 30 2 Արնավուտք. Գուրուչ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։ Գալատ։ (Ուրբաթի օրերը ժամը 3 1/2ին։)
4 5 Արնավ. Գուրուչ. Գուզկ. Պէշիկթաշ։
5 45 20 Արնավուտ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ. Գալատ։
8 31 Արնավ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ, Գուզկ. Պէշիքթաշ։ Գալատա։
10 3 Արնավուտքէօյ Վանիքէօյ, Զէնկէլքէօյ։ Պէյլերպ. Գուզկունճուկ։
11 5 Արնավուտքէօյէն ուղղակի կամարջ։

Ա-ի-ն-ոն Եէրէ

1 15 18 Պէօյիւքտէրէ. Պէյքօղ։ Բաշատ։ Գանդրճա. Ա. Հիսար։ Վանիքէօյ Զէնկէլք. Պէյլեր, Գուզկունճուք։
1 30 2 Վանիքէօյէն Զէնկէլ։ Պէյլերպ. Գուզկունճուք։ Գալատ։
2 15 20 Պէօյիւքտէրէէն Պէյքօղ. Բաշատ։ Գանդրճա. Ա. Հիսար Վանիք։ Զէնկէլ։ Պէյլեր։ Գուզկ։
3 15 21 Պէյքօղ, Բաշատ։ Զուզ։ Գանդր։ Ա. Հիսար Գանդրճայի Վանիք։ Զէնկէլք։ Պէյլերպէյ, Գուզկունճատ։ (Բացի ուրբաթէն)։

ԿԱՄՈՒՐՋԼԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՈՆԵՐԸ

Ի-ջ-ոդ-ոլ-ոյ Էջէրէ

2 45 2 Գալատաչ, Խանկիւտար։ Պէշիքթաշ, Գուզկունճուք։ Օրթաքէօյ Պէյլերպէյ Արնավուտքէօյ Գանդրճայի Ր. Հիսար. Գանդրճա։ Էմիրկէն Եէնիքէօյ Պէյքօղ. Թարապիա։ Պէօյիւքտէրէ, Եէնիմահալլէ։
3 25 Պէշիքթաշ։ Օրթաքէօյ Գուրուչ։ Արնավուտք. Պէպէք։ Ր. Հիսար։ Էմիրկէն։ Եէնիքէօյ Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ Եէնիմահալլէ։
4 45 33 Գալատ. Պէշիք. Օրթաք։ Արնավուտք. Գանդ. Ր. Հիսար, Պօյան. Եէնիք. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ. Մէզարպ։
6 23 Պէշիկթաշ Օրթաք. Արնավ. Պէպէք. Ր. Հիսար։ Էմիրկէն Եէնիքէօյ Պէյլօղ Թարապիա։ Պէօյիւքտէրէ։ Մէզարպուրնու։ Եէնիմահալլէ։
Եէնիք. Պէյքօղ Թարապ. Պէօյիւք. Մէզար. Եէնիմահ.
6 30 31 Գալատաչ։ Խանկիւտար։ Պէշիկթաշ։ Գուզկունճուք։ Օրթաք. Պէյլեր. Զէնկէլ։ Վանիք. Պէյլք. Արնավուտ։
8 22 Պէշիքթաշ Օրթաքէօյ Արնավուտքէօյ Ր. Հիսար։ Էմիրկէն։ Եէնիքէօյ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Մէզար
9 15 23 Արնավ. Պէպէք։ Ր. Հիսար։ Պօյան. Սիֆէն. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզարպ. Եէնիմահալլէ։
9 45 4 Ր. Հիսար Էմիրկէն Եէնիքէօյ Պէյքօղ Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ Եէնիմահալլէ (Բացի ուրբաթէն)։
10 33 Պէպէք. Ր. Հիսար։ Էմիրկ. Եէնիք. Թարապիա։ Պէօյիւք. Մէզար. Ր. եւ Ա. Գավագ։
10 30 19 Պէշիկթաշ. Գաւր. Արնավ. Ր. Հիսար։ Պօյան. Եէնիք. Թար. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմահալլէ։
10 30 28 Օրթաքէօյ. Պէպէք։ Ր. Հիսար. Էմիրկ. Սիֆէն Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ։ Մէզարպուրնու։
11 15 32 Պէպէք Ր. Հիսար։ Էմիրկ. Եէնիքէօյ. Թարապիա Պէօյիւքտէրէ. Եէնիմահալլէ։

Արնավուտ Գիւղ

2 30 3 Պէշիկթաշ։ Օրթաքէօյ, Արնավուտքէօյ։
3 15 5 Ուղղակի Արնավուտքէօյ։
9 20 3 Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Վանիք
10 3 Գալատա. Պէշիկթաշ։ Օրթաք. Գուրուչ Արնավուտք։
11 30 Գալատա. Պէշիքթ. (Բացի ուրբաթէն)։
11 20 3 Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ։ Արնավուտք։
11 45 22 Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնավուտք։
11 45 5 Պէշիքթաշ, Գուզկունճուք. Ղնավ.
12 31 Պէշկթաշ, Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ։

Ա-ի-ն-ոն Եէրէ

4 30 20 Պէշիքթաշ։ Գուզկունճուք։ Պէյլերպէյ։ Զէնկէլքէօյ Վանիքէօյ։ Արնավուտքէօյ։
10 18 Գուզկունճուք։ Պէյլերպէյ։ Զէնկէլքէօյ։ Վանիքէօյ։ Ա. Հիսար։ Գանդրճա։ Բաշատաշճէ։ Պէյքօղ։ Պէօյիւքտէրէ։
10 30 20 Պէյլեր։ Զէնկէլք։ Վանիքէօյ։ Գանդ. Ա. Հիսար։ Գանդրճա։ Բաշատ։ Պէյքօղ։ Պէօյիւք. (Բացի ուրբաթէն։)
11 21 Գուզկ։ Պէյլերպէյի։ Զէնկէլք։ Վանիք. Ա. Հիսար Գանդրճա։ Բաշատ։ Պէյքօղ։
11 35 2 Գուզկ։ Պէյլերպէյ։ Զէնկէլ։ Վանի։

Այս լրագիրը շաբաթը երեք անգամ կը հրատարակուի, երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը։ Բաժանորդագրութեան գներն են։ Պոլիս Զինիլի խանը վերի յարկը թիւ 15։ Լրատարի խմբագրատուն։

Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց անունները։

ԻԶՄԻՐ. Լուսիան ազգ. Ցէտլեան։
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խոսրով էֆ. Իսկիճեան։
ՊՐՈՒՍԱ. Լուսիան ազգ. Թանկիրեան։
ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Յարութիւն ազգ. Վարդանեան։
ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ. Գէորգ ազգ. Մանասեան։
ՏՐԱՊԵԶՈՆ. Խաչատուր ազգ. Բալեանեան։
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ ազգ. Զաքարեան։
ՄՈՒՇ. Մկրտիչ ազգ. Փոթիկեան։
ԵԱՇ. Մ. ազգ. Խաչիկեան։
ՅՈՒՖՏԱՆ. Մկրտիչ ազգ. Աչեան։
ՀԱԼԼԻՊ. Նիկողայոս ազգ. Տէր Մարգարեան։
ԵՐԶՆԿԱՑ. Փաղկոս ազգ. Բագրատունի։
ՍԻՍԼԻՒԷՆԻԱՐ. Կարապետ ազգ. Վարդանեան։

Ուրիշ քաղաքներէ աստրագրուիլ ուզողներն այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան խօսիլ։

ԹՄԻԼԱԴԻՐ—ՅՆՕՐԻՆ
Կ. Ս. ԽՍՓԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱՏԱՐՈՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ ՁԻՆԻԼԻ ԽԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԸՆԹԱՑՔ ՊՈՒՍԱՆԱՏԻԹԵԱՆ

11 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԻՐԱՅԻ ՀԱՏ 100 ՂՈՒՐՈՒՇԷՆ

Լանդրա 3 ամիս դուրս	109 3/4
Փարիզ	23, 25

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՎ

11 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Անգլ. լիրա	զուրուչ	109.32
Նարօլէոն ոսկի	»	87, 12
Խրլէոլոլ ոսկի	»	89 15
Գերմանիա	»	54, 30
Հինգ ֆրանք	»	—
Հինգնոց	»	104
Պլճնա	»	120

ԿՈՒՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 11 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Ա Ի Մ Տ Ի Ք

Ցորեն կոյծը	Պէսարապիա	41 —43
» »	Ազագ	—
» »	Պոյէրք	—
» »	Պուրիպոր	—
»	Թէքիրտաղ	—
» կակուղ	Ազագ	—
» »	Պէսարապիա	33 —40
Ակրքա Թուրնա		40 —42
Ցորեն կակուղ	Պուրիպոր	— —

CAPSULES de BAQUIN au Baume de COPAHU

ՔԱՔՍԻՒԼ ՌԱՔԷՆ։ Գոնորէի հիւանդութեանց դեմ։ Գաղղիոյ բժշկական ճեմարանէն հաստատած, որ 100 հիւանդի վերայ փորձելէ եւ ամենուն ալ բժշկութիւնը ձեռք բերելէ ետեւ։ Քօքսիւ ուրիշ ամէն անակ բաղադրութիւններէն լաւագոյն գտած է։ Յայտնիներով միանգամայն թէ այս Քաքսիւլը դիւրութիւնամբ կը հալի ստամոքսի մէջ։ եւ անախորժ զգացողութիւն չպատճառեր մնաց։

Կը գտնուի Փարիզ Ֆոգուր Սէն Տընի փողոց թիւ 78, եւ ամէն դեղագործաց քով։

VESICATOIRE D'ALBESPEYRES

ԽԱՐԱՆ ԱԼՊԷՍԲԷՅՐԻ։ Ամ Դաղղիոյ, Թուրքիոյ եւ Միացեալ Նահանգաց պետական հիւանդանոցներուն մէջ ընդունուած է։ եւ արագ ու կանոնաւոր ներգործութիւն ունի։ Մէն մի խարան՝ իր կանանչ կողմը Ալպէսբէյրի ստորագրութիւնը պէտք է ունենայ։

Փարիզ. Ֆոգուր Սէն—Տընի փողոց, թիւ 78. եւ ամէն դեղագործաց քով կը գտնուի։

CAPSULES DE BAQUIN AU COPAHU

ROB BOYVEAU LAFFECTEUR

ՐՕԲ ՊՕԱՎ ԼԱՖԷՔԹԷՈՐ

Հաւանութիւն ստացած Գաղղիոյ, Պելճիքայ Ա. ստրիոյ եւ Ռուսիոյ մէջ։ եւ Տօքթոր Լաֆէքթէորի Սէն—Ժէրմէնի ստորագրութեամբ վաւերացած։

Արիւնը մաքրող դեղերուն մէջ այս շիրուպը միշտ առաջին տեղը բռնած է։ թէ իւր ազդեցութեամբը որ 25 տարիէ ի վեր փորձով հաստատուած է։ եւ թէ իւր միայն բուսական բաղադրութեամբը։ Հիմնովին կը բուժէ։ առանց սնդիկի։ մորթի հիւանդութիւններու։ որպան խոցի։ եւ ծնդաբերութենէ ու յափտնուութենէ պատճառեալ հիւանդութիւններու։ նամանաւանդ եւ մանաւանդ թէ նոր եւ թէ հին տարատեսակ հիւանդութիւնները՝ որը քօրանիւ սնդիկով եւ իօտիւր որ բօլխանով չեն բուժուիր։

Կը գտնուի Փարիզ Ռիւէր փողոց 12։ եւ Ի. Պոլիս Եէնի Ճամի փողոց թիւ. 16. 18. 20. 22. Ամ. Յանիսի։ Օնանիսի։ Վէլիցի։ Զօսաանեանի։ Քասապեանի։ եւ Ալէքսանի դեղարաններու։